

Terezínská iniciativa

MIMOŘÁDNÉ ČÍSLO ČASOPISU MEZINÁRODNÍHO SDRUŽENÍ

září 2015

*Eva Karásková, 18 let: My už jsme vás nečekali
Církevní gymnázium, Plzeň - 2015*

Jom
ha-
Šoa

Institut
Terezínské
iniciativy

NEJDĚ TE ODEVZDANĚ NA SMRT!
VEZMĚTE DO RUKY SEKERU, TYČ, NUŽ, SVŮJ DŮM
ZABARIKA DUJTE! **BOJUJTE!**

"ŽIDOVSKÁ ČTVŘTĚ VE
VARŠAVĚ UŽ NEEXISTUJE."

(GENERÁL STROOP)

"OD ZAČÁTKU JSME VĚDELI, ŽE
NEMŮŽEME VYHRÁT."

(MAREK EDELMAN)

"ŽIDOVSKÉ POVSTÁNÍ SE STALO SKUTEČNOSTÍ."

(MORDECHAJ ANIELEWICZ)

**Domy řvou
a stromy prý taky
řvou**

**řvou
oběti linie
jedou vlaky.**

*Šimon Leitgeb, 18 let: Domy řvou,
Česko-anglické gymnázium, s.r.o., České Budějovice*

Tři ročníky soutěže

Tereza Štěpková

Jom ha-šoa – Den holocaustu, původním názvem Jom ha-šoa ve ha-gvura – Den holocaustu a hrdinství, byl ustanoven izraelským parlamentem v roce 1951 jako den připomínky hrdinů vzdorujících nacistickým věznilům ve varšavském ghettu, postupně také všech obětí holocaustu. V židovských obcích po celém světě se v tento den, 27. nisanu podle židovského kalendáře (obvykle v dubnu až květnu), čtou jména příbuzných – obětí nacistického pronásledování Židů. V České republice se od roku 1989 konají pietní akty Jom ha-šoa v prostředí židovských komunit, například v Praze v Pinkasově synagoze, v Terezíně i jinde. Institut Tereziánské iniciativy přenesl od roku 2006 připomínkovou akci Jom ha-šoa do veřejného prostoru. Akce se tak stala výzvou k připomínání obětí rasového pronásledování a bezpráví nejen samotnou komunitou, jejíž členové byli za války pronásledováni, ale také většinou společností, jejíž nedílnou součástí příslušníci menšin jsou. Akce má formu tříhodinového maratónu čtení jmen obětí holocaustu – v posledních letech nejen šoa, ale také romské genocidy – porajmos, a může se k ní připojit každý a vyjádřit tak svůj postoj vůči porušování lidských práv.

Od roku 2013 se akce koná nejen v Praze, ale také v dalších městech České republiky.

Každý ročník má své téma vztahující se k významnému výročí nebo jiného tématu, a k němu jsou připravovány informační materiály.

Od roku 2012 vyhlašujeme k akci soutěž pro školy, která se vztahuje k tématu ročníku. Žáci a studenti základních, středních i uměleckých škol mohou soutěžit v několika kategoriích: výtvarné, literární a video práce. Hlavní odměnou pro oceněné autory je vystavení jejich prací v rámci akce Jom ha-šoa, původně v Praze na náměstí Míru, následně také v dalších místech konání.

V prvním roce byl tématem soutěže „Aktivní odpor vůči bezpráví“ a vztahovalo se k 70. výročí povstání vězňů varšavského ghetta. Ve druhém ročníku jsme upomínali na oběti holocaustu z řad dětí a mladých lidí tématem „Mít své místo. Židé a Romové - naši spolužáci před holocaustem a dnes“. Ve třetím ročníku soutěže jsme vyzvali účastníky, aby se pokusili reflektovat 70. výročí konce druhé světové války a „Návraty a nenávraty“ českých Židů a Romů z koncentračních táborů.

Statistika počtu zúčastněných škol a prací zaslaných do soutěže:

ROK	POČET ŠKOL	POČET PRACÍ
2013	20	40
2014	50	236
2015	87 + 2 kluby mládeže	430

Rádi bychom Vám v tomto mimořádném vydání časopisu Tereziánská iniciativa nabídli výběr výtvarných a literárních děl, která k nám za všechny tři ročníky soutěže přišla. Ačkoli jde o omezený a do značné míry reprezentativní výběr, ukazuje zájem mladých lidí o tematiku holocaustu jako historického fenoménu a zároveň míru jejich schopnosti propojovat toto téma se stavem lidských práv v současné společnosti.

Další informace o soutěži, vyhlášení a oceněné práce na webu Institutu Tereziánské iniciativy:

<http://terezinstudies.cz/education/jom-ha-soa-school-competition/>

Videopráce ze všech ročníků soutěže jsou zveřejněny na YouTube kanále Institutu Tereziánské iniciativy:

<https://www.youtube.com/user/InstitutTI>

Další informace:

<http://terezinstudies.cz/>

e-mail: institute@terezinstudies.cz

**Tereziánská
iniciativa**

Vydává Tereziánská iniciativa, Jáchymova 3, Praha 1. Telefon: 222 310 681, e-mail: terezinskainiciativa@cmail.cz.

Redakce: Michal Stránský, Tereza Štěpková, Michaela Vidláková, Eliška Waageová

Bankovní účty: v CZK: 59433011/0100, v USD: 348331234555011/0100

Mimořádné číslo vyšlo v září 2015.

MK ČR E 10779

Bylo mi čtrnáct a svět se mi zhroutil...

Karolína Halouzková, ZŠ Velká Bíteš - 2013

Vše začalo roku 1940, kdy nás Němci začali posílat do židovských ghatt. Tehdy jsem si kladla otázku: „Proč my? Proč Židé?“ Na tuto otázku mi však nikdy nikdo neodpověděl.

Dostali jsme se do Varšavského ghetta, kde se mi život změnil v bolest, smutek, utrpení a zoufalství...

Lidé umírali na nedostatek potravy, na nemoci, na přeplněnost ghetta a na mnohé další.

Když pak přišla nabídka, že můžeme odjet do pracovních táborů, hodně lidí se hlásilo. Viděli v tom naději jak přežít.

Tehdy odjelo asi šest tisíc lidí a my jsme se až pozdě dozvěděli, že tyto tábory nebyly nic víc než tábory smrti.

Ti lidé tam neměli právo ani na důstojnou smrt, ale zemřeli v koncentračních táborech udušeni plynem.

Ve všech se vznítila obrovská nenávist. Nenávist k těm, kteří toto měli na svědomí. Nenávist k okolnímu světu. Nenávist ke všemu.

A s touto nezkrotnou nenávistí jsme se hnali kupředu...

Věděli jsme, že povstání nemůžeme vyhrát, ale vybírali jsme si mezi smrtí v koncentračním táboře, smrtí zbavenou důstojností nebo smrtí na ulici. Smrtí, která alespoň ukazuje jistý vzdor. Vzdor, že se jen tak lehce nevzdáme a nebudeme dělat to, co oni chtějí...

A když pak 18. ledna 1943 přišla další nabídka „cest za prací“, nikdo se už nehlásil. Asi tisíc německých vojáků vpochovalo do ghetta a my jsme začali bojovat. Němci možná čekali mnoho, ale tak silný odpor je vyvedl z míry.

Zbraň sice moc Židů nemělo, ale zato je poháněla zuřivost a prahli po pomstě.

Já sama jsem odhodlání měla, ale když jsem se pak podívala do těch prázdných očí jednoho z německých vojáků nedokázala jsem vystřelit.

Otočila jsem se a utíkala pryč prázdnou uličkou. Za chvíli jsem uslyšela pláč, uviděla jsem vojáka, jak nemilosrdně míří na pětiletého bezbranného kluka, a pak jsem si všimla mrtvého těla ležícího poblíž, bezmyšlenkovitě jsem vystřelila. Nevím, jak dlouho ta kulka letěla, ale zasáhla vojáka přesně ve chvíli, kdy se na mě otočil a já v jeho očích uviděla opovržení.

A v tu chvíli jsem pochopila, že oni jsou ochotni zabít kohokolí, jen aby splnili rozkaz.

Voják se skácel k zemi a já pohlédla na plačícího chlapce. Krátce jsem se pomodlila a běžela pomoc těm, kteří bojovali na hlavní ulici.

Nevím, jak dlouho jsem ležela v bezvědomí, a ani nevím, co se přesně stalo, ale dozvěděla jsem se, že ten den německé vojsko utrpělo velké ztráty a my také.

Pro jednu jsme vyhráli, ale jen díky štěstí a tomu, že Němci nepočítali s odporem. Příště to bude horší, při té myšlence se mi úzkostí stáhlo srdce. A ostatní si to také uvědomovali.

To odhodlání, které jsem pocítovala, nahradila úzkost. Když jsme prokopávali stěny domů, tvořili chodby z kanalizací, uvědomovala jsem si, že to bude zlé...

Dlouhé týdny jsme tvrdě pracovali a já se snažila na nic nemyslet, snažila jsem se pomoci, jak to šlo...

Některým lidem se podařilo utéct kanalizací a i já měla tu možnost.

Prvně jsem chtěla jít, ale poté jsem si uvědomila, že nemám proč... nikoho jsem už neměla a místo mě mohl jít někdo, komu na životě záleželo mnohem víc než mně.

Já už jen chtěla ukázat těm, kteří za tohle mohli, že já se jim lehko nevzdám a že budu bojovat do konce života.

18. dubna 1943 nás německé vojsko spolu s polskou policií obklíčilo. A druhý den nás měli zlikvidovat. My jsme však opět zaútočili a začali bojovat ještě s větší nenávistí.

Němci se na večer stáhli. My jsme si na chvíli odpočinuli...

Nedokázala jsem se s nikým bavit a jen jsem se dívala před sebe neschopna zavřít oči, bála jsem se. Poprvé jsem pocítovala strach ze tmy.

Sluneční paprsky ve mně vyvolaly další dávku odvahy. Vstoupila jsem do ulic.

Uviděla jsem hořící domy a lidi, kteří utíkali před ohněm. Jediné, co jsem pocítila, byla hořkost a opovržení k Němcům. Když už museli vypalovat i domy, byli ochotni s námi skoncovat co nejrychleji.

Tato myšlenka mě nevydělala, jen mi dodala odhodlání. Rozběhla jsem se a snažila nevnímat nic...

Zásoby zbraní rychle mizely a my se museli stáhnout. Museli jsme se schovávat v bunkrech i v podzemních chodbách a to mě dohánělo k šílenství. Nicnedělání s vědomím, že tam nahoře vás chtějí zabít, mě děsilo.

Seděla jsme v jedné z podzemních chodeb, když se mi začala točit hlava. Nevěděla jsem, co se děje, ale byla jsem natolik při smyslech, abych se zvedla a zkusila se dostat na čerstvý vzduch. V plicích jsem cítila štiplavý kouř a nebyla jsem schopna myslet.

V tom se zatočil svět a já padla do temnoty.

Cítila jsem, jak mě nějaké ruce vynášejí a pokládají do prachu. Probrala jsem se, nejasně jsem viděla chlapce utíkajícího ode mne. Musela jsem se usmát. Poprvé od příjezdu do Varšavy jsem pocítila radost a štěstí. Hlava se mi na čerstvém vzduchu pročistila a já pochopila, že ten chlapec mě vytáhl, zachránil mi život i přes to, že byl Němec. Po tváři se mi skutálela slza. Doufala jsem, že přežije, doufala jsem a modlila se...

Kroky mě vytrhly z myšlenek a já se pustila do běhu.

Až teď mi došlo, že Němci pouštěli do chodeb plyn. Píchl mě u srdce, když jsem si uvědomila, kolik lidí zřejmě zase zemřelo.

Nevím, jak se mi podařilo přežít tak dlouho, byla jsem vyčerpaná zraněná, ale pořád živá...

Seděla jsem v postranní uličce a odpočívala. Mnoho lidí už nezbylo, buď zemřeli v posledních dnech, anebo se jim podařilo utéct.

Já jsem už neměla sílu na odpor a věděla jsem, že dlouho žít nebudu.

Moje poslední přání však bylo, abych zemřela venku. Abych zemřela svobodná a ne na ulici ve Varšavském ghettu...

Ozval se ohlušující výbuch. Zvedla jsem se a uviděla synagogu, která byla napůl zbořena a druhá půlka byla pokryta plameny. Rozbrečela jsem se. Stála jsem tam a modlila se...

Pak jsem se vydala pryč. Pryč z města. Doufala jsem, že se mi to podaří, a opravdu!

Dostala jsem se za hranice, klesla jsem na zem na kousek trávy, který tu zbyl. Už jsem nemohla dál.

Myslela jsem na to, že 16. května 1943 boje už skoro skončili a všem bylo jasné, kdo vyhrál...

I mně. Ale já věděla, že jsme udělali to, co bylo v našich silách. Vzbouřili jsme se, i když už od začátku bylo jasné, kdo vyhraje.

Vít Vrabel, Šimon Horníček, 9. A, ZŠ a MŠ, Křižanov - 2014

Tereza Holubová, 9. B, ZŠ Kralupy nad Vltavou - 2014

Slibovali zábavu, spoustu zážitků a hezkých chvil. Slibovali kavárny, ve kterých si můžeme sednout po těžkém dni v práci. Čekali jsme krátkodobý pobyt, ne moc rozdílný od našeho starého domova. Chlad a vlhko mučí naše tělo, které bezvládně leží a touží alespoň po jednom soustu nějakého jídla. Slibovali hory doly, natáčeli záznamy o tom, jaké to je v takovém táboře úžasné. Slibovali bezpečí. Slibovali zázemí, slibovali klid.

Jediné, co ze slibů splnili, byla zábava. Baví se nad naším utrpením. Těší je vidět naši bolest a strach v našich očích. Nesoucí s lidmi, ale soucítí s nadřazenými osobami, za které se považují. Chtějí vidět poslední lidskou naději. Propast mezi svobodným světem a táborem zaplňují hromadící se těla, která byla osvobozena, a noční můry.

Čekáme pořád na zázrak, který nepřichází. Nejspíš přijde brzy a my budeme osvobozeni. Budeme rozprášeni do vzduchu, ale budeme volní.

Příběh ztichlého budíku

Eliška Maršíková, 15 let, Střední odborná škola Drtinova, Praha 5 - 2015

O**b**čas přemýšlím nad tím, co museli cítit lidé, kteří se stali oběťmi nelidských nacistických rasových zákonů. Jak strašný pro ně musel být pocit každodenní nejistoty co přinese zítřek, jestli život, či smrt! Jak ponižující a degradující pro ně muselo být stigma žluté Davidovy hvězdy, stigma člověka druhého řádu. Nečekané kontroly a neopouštějící myšlenka, že jen špatná nálada někoho, kdo si říká rouhavě „nadčlověk“, jeho špatná snídaneň, oběd či večeře může dnes rozhodnout o transportu do továrny na smrt. Nelze si to představit, natož připustit, že něco takového existovalo. Ale existovalo.

Byla jsem malá holka a jezdila jsem za svojí babičkou a dědečkem do jejich domku v jihočeské vesničce. V obývacím pokoji stál na kredenci veliký černý budík, na kterém bylo při každé mé návštěvě deset hodin. Jednou jsem to již nevydržela a zeptala se dědy, proč má na skříni rozbitý budík. Odpověděl mi, že není rozbitý, jen není natažený. To mi neměl říkat, protože jsem ho od té doby otravovala tím, aby ho natáhl. Chtěla jsem slyšet jak tiká a zvoní. Ačkoli byl můj děda věčně usměvavý, při mých dotazech zvažněl. Bylo na něm znát, že mi nechce vyhovět, ale neví, jak mě vhodně odmítnout. Pokaždé se vymluvil nějakou naléhavou činností např.: „Teď ne, musím nakrmit králíky,“ nebo: „Teď ne, musíme pomoci babičce s obědem.“

Byl letní podvečer, tiše přicházel soumrak a můj děda seděl u stolu a pil čaj. Byla jsem už vykoupaná a připravená jít spát. Můj taťka seděl s dědou u stolu a povídali si spolu o Praze. Moc jsem jim nerozuměla, zaslechla jsem, jak říkali „za protektorátu“ a „heydrichiáda“. Zajímalo mě, o čem si povídají, tak jsem se zeptala: „Dědo, ty jsi byl ve válce?“ Děda se usmál a odpověděl: „To víš že ne, ale prožil jsem válku.“ A pak začal vyprávět.

„Když mi bylo dvacet let, šel jsem do Prahy za prací. No, nediv se, v chalupě nás bylo osm dětí a já byl vyučený zámečnick. Práce moc nebylo a hrozilo

mi, že budu muset do rajchu.“ Zeptala jsem se: „A to bylo co?“ Děda se napil z hrnku a odpověděl: „Do rajchu, do Německa. Každého mladého chlapa bez práce tam poslali a to se mi nechtělo. Poradili mi, ať jdu do Prahy do továrny a když budu mít práci tam, tak se tomu vyhnu. Tak jsem tam odjel. Zaměstnali mě ve Walterovce. Našel jsem si podnájem na Žižkově u jedné staré paní.“ Nechtělo se mi vůbec spát, byla jsem zvědavá na dědovo vyprávění. Zeptala jsem se ho, jestli měl v Praze kamarády. Děda se usmál a odpověděl mi: „To víš že měl, jako je máš ty.“ A pak pokračoval: „Já byl kluk z vesnice a Praha pro mě byla něco jako je teď pro tebe třeba Londýn. Znal jsem jen cestu do fabriky a na Žižkov a bál jsem se dokonce i sednout do tramvaje. Domů jsem jezdil jednou za měsíc, protože se dělalo i v sobotu. Tak jsem pokaždé zůstával v práci přesčas, abych si nadělal volno, až pojedu domů. Doma jsem nafasoval chleba a další jídlo, protože v Praze se toho moc nedalo koupit. I to jsem musel skrývat, protože na nádraží čekaly kontroly, jídlo se z venkova nesmělo vozit. Jednou jsme se domluvili s klukama z fabriky, že v sobotu po práci zajdeme na pivo. Tenkrát se v každé hospodě hrálo na harmoniku a na housle a chodila tam různá děvčata.“

Taťka se začal smát a děda povídá: „No to znáš, určitě jsi viděl film o Fešáku Hubertovi. Takhle přesně to tenkrát v Praze vypadalo. Tam jsem se seznámil s Leem Svobodou, co mi dal ten budík.“ Vykulila jsem oči a zeptala jsem se, jestli je to ten budík, co stojí v obývacím na kredenci. Děda mi odpověděl: „Jo, to je on.“ Všimla jsem si, že děda posmutněl. „Leo byl žid.“ Nevěděla jsem, co to znamená, myslela jsem, že to je nějaká nadávka, a začala jsem se smát. Přestala jsem okamžitě, jak jsem si všimla, že kromě mě se nikdo nesměje. Děda pokračoval, aniž by mě nějak okřikl: „On byl žid, ale skrýval to. Ty nevíš, co to je. Tak já ti to vysvětlím. Když byl

někdo označen jako žid, musel nosit na kabátě takovou žlutou hvězdu. Kdo ji neměl, dostal od Němců trest. Třeba ho i zabili. Taková byla válka. Ale on na to kašlal. Židé nesměli chodit do hospod, ale on si klidně tu hvězdu odpáral a chodil mezi lidi. Byl potápka.“ Nevěděla jsem, co to znamená, tak jsem se zeptala, co je to. Děda se usmál a povídá: „To byli v Praze kluci, říkalo se jim buď potápky nebo páskové. Nosili široké kalhoty a klobouky, poslouchali swing, i když to bylo zakázané. Leo k nim patřil. Skamarádili jsme se a on mi začal hodně pomáhat. Představ si, že jsme jednou šli po Václaváku a proti nám šla parta Hitlerjugend.“ Najednou se děda zarazil a povídá: „Ty nevíš co byli Hitlerjugend, vid? To byli mladí kluci, kteří nosili německou uniformu a hráli si na vojáky. A taková parta šla proti nám, pískali na píšťalky, bubnovali na bubínky. Leo neměl na sobě židovskou hvězdu. Já dostal strach, protože ten jejich vedoucí ho mohl klidně udat na gestapo. Najednou koukám, jak si Leo posunul klobouk do čela, zvedl ruku a pozdravil je nacistickým pozdravem. Celá skupina se zastavila a pozdravila ho, jako by to byl dokonalý Němec.“

Děda se začal s taťkou smát a děda povídá: „Takovýhle kousky on dělal pořád a měl z toho velkou legraci. Pořád mi říkal, že ho jednou stejně pošlou do transportu. Tenkrát všechny židy posílali někam do Polska, ale nikdo nevěděl, co se tam s nimi dál bude dít. Většinou si mysleli, že tam normálně žijí a pracují. Ale Leo asi věděl svý. Jeho rodiče a sestra už odjeli do Terezína a Leo nějakým zázrakem zůstával pořád v Praze. Jednou mi řekl, že mu psala jeho sestra a na konci dopisu napsala větu, že se tam mají stejně jako Alex. Řekl jsem mu, že to tam je tedy určitě dobrý. Leo se na mě smutně podíval a povídá mi: ‚Karle, Alex byl náš pes.‘ Zamrazilo mě a raději už jsem mlčel.“

Taťka se dědy zeptal na to, z čeho byl Leo živ. Děda se zase napil

z hrnku a řekl, že neví, a vyprávěl dál. „Leova rodina měla spoustu známých mezi herci, co jsem znal z biografu. Znal osobně Vlastu Buriana a Adinu Mandlovou. On nikdy nemluvil o tom, co před válkou dělal, jen si občas zastesknul, že v jeho posteli ve vile v Černošicích se rozvaluje nějaký esesák. A Černošice bylo moc nóbl místo na bydlení.

Jednou jsem neměl šatenu. To byly lístky na ošacení. Potřeboval jsem nutně nový oblek, protože u nás doma bylo posvícení a já chtěl jít k muzice. Řekl jsem o tom Leovi a on mi řekl, ať se nebojím, že oblek budu mít. Zeptal jsem se, jak to chce udělat, když nemám lístky na šaty, ale on mi jen řekl: „Koukej, o to se nestarej, až bude po válce, tak k tobě na posvícení přijedu já.“ Vzal mě do módního salónu a já měl perfektní šaty.

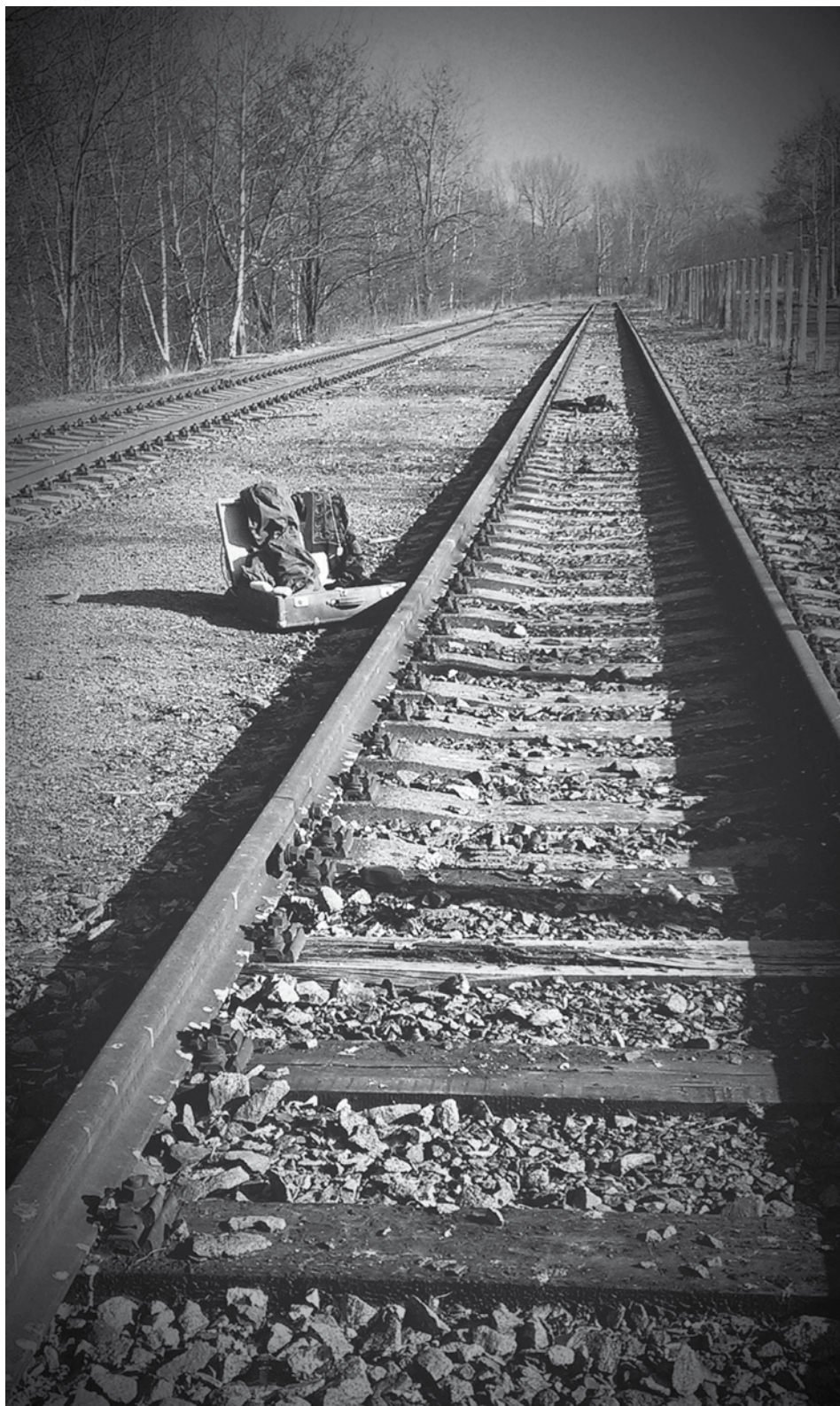
Když zabili tu bestii Heydricha, tak to bylo v Praze zlé. Začaly prohlídky a Leo se někam ztratil. Za nějaký čas se u mě objevil, smutně se usmál a ukázal mi příkaz jít do transportu. Dělal si legraci z toho, že bude určitě cestovat první třídou. Pamatuju se na to, jak jsme šli naposledy spolu flámovat. Leo opět sundal z kabátu svoji hvězdu a jeli jsme tramvají na Barrandovské terasy. Leo měl plnou peněženku peněz a řekl mi, že je chce všechny utratit, protože tam kam pojedete, nebude peníze potřebovat.

Představte si, že si klidně sedl za stůl, objednal to nejlepší jídlo a pítí a všechny peníze tam utratil. Když zaplatil útratu, tak zbytek peněz dal holce, která nás obsluhovala. Ráno se Leo se mnou přišel rozloučit. Dal mi na památku svoji břitvu a tenhle budík. Říkal jsem mu, že až se vrátí tak ho u mě najde. Odpověděl mi: „Karle, já už se odtamtud nikdy nevrátím.“ A já ho už nikdy neviděl.“

Když děda dovyprávěl, brečela jsem. Táta se dědy zeptal, jestli po válce nezkoušel vypátrat Leův další osud. Děda dlouho mlčel a pak nám řekl, že se po válce dozvěděl o tom, že Leo na konci války zemřel v Terezínském ghettu při tyfové epidemii. Jak jsem se později dozvěděla, děda neunikl totálnímu nasazení v Německu. Ale to už je jiný příběh.

Leo Svoboda se stal obětí zločinecké ideologie, tak jako miliony dalších. Budík dodnes netiká. Než dědeček v roce 2009 zemřel, daroval jej mému tatkově. Dodnes nenašel otec odvahu natáhnout jej. Zůstává tak tichým památkem jednoho lidského osudu, jedné generace lidí, které zničila lidská nenávist

postavená na nepochopitelných a zrůdných ideálech norimberských zákonů. Pokaždé, když se na ten budík podívám, vnímám jej jako můj soukromý památník holocaustu, doby, kdy se skácelo lidství. Je mým přáním, aby tento příběh byl varováním a výstrahou. Nedopusťme nikdy opakování hrůzy holocaustu!

*Kateřina Kořtová, Karolína Urbanová,
9. C, ZŠ Komenského nám., Kralupy n. Vltavou - 2014*

Deset rukou

Markéta Reindlová, 19 let, Gymnázium Sušice - 2015

Září 1945, časné ráno v jednom z táborů pro ty, kteří přežili válku a nemohou jít domů. Stůl v dřevěné kolně osvětluje jediná žárovka. Deset mladých ženských rukou tu čistí a krájí řepu, k obědu bude řepná kaše. Deset rukou, pět příběhů, pět životních osudů.

První ruce patří Matyldě Rubínové. Rády by vyprávěly svůj příběh. Matyldě bylo devatenáct let, když před koncem války přežila pochod smrti do Bergen-Belsenu. Maminka jí zemřela před očima, předtím viděla tatínka stát ve frontě do plynu. Její první myšlenka při osvobození byla: „Proč to přichází tak pozdě?“ Utěšovala se nadějí, že najde bratra. Každý mladý člověk, kterého viděla z dálky, jí ho připomínal. Vědomí, že žije, ji udržovalo při životě. Matylda měla pocit, že ji okolí nepřijalo. Žila vnitřním životem, hodně četla a pokoušela se psát básně.

Druhé ruce posunují nakrájené plátky řepy doprostřed stolu. Jejich příběh, příběh Marty, se posunuje doprostřed ulice, ve které s rodiči bydlela na začátku války. Když pak bylo po všem, ani nevěděla, jak se tam ocitla. Pamatovala si jenom, že šla dlouho pěšky a pak jela vlakem. Dlouho stála před rodičovským domem, z komína se kouřilo, někdo v něm tedy bydlel. Když se odhodlala zaklepat na vstupní dveře, odhrnula se záclonka za sklem a na Martu hleděly tmavé oči. Pak se záclonka vrátila na své místo – a víc nic. Nikdo neotvíral. Marta šla dál ulicí, kterou tak dobře znala. Trvalo celou věčnost, než na ni kdosi zavolal jménem. Několik dní přespávala každou noc v jiném domě, u jiných lidí. Pak se jí ujala rodina otcova známého. Když poprvé přišla do jejich domu, hned si všimla barevného koberece v hale. Byl to koberec z otcovy pracovny. S novou rodinou si Marta příliš nerozuměla. Měla pocit, že je jim na obtíž, že sami mají dost svých starostí. Když jim chtěla vyprávět, co hrozného prožila, říkali jí, že si

vymýšlí. Vypravila se navštívit svou kamarádku, ta pracovala v kanceláři organizace pomáhající Židům. Obraz, který spatřila na zdi kanceláře, Marta také dobře znala. Visel kdysi v jídelně jejich domu. V tom domě, ve kterém nyní bydleli cizí lidé a nebyly v něm ani jejich věci. Marta požádala o zařazení do tábora pro lidi bez domova a o změnu jména. Jmenuje se teď Miriam.

Třetí ruce, třetí příběh. Gertin otec byl doktor, také ona měla studovat a stát se lékařkou. Tomuto snu teď byla na hony vzdálená, nebyl tu nikdo, kdo by ji zajistil a studia jí zaplatil. Ale nevzdávala se, předsevzala si, že pro to udělá všechno. Už kvůli tatínkovi, tolik si to přál. V příštím roce měla začít studovat na zdravotnické škole, Židovská obec jí slíbila finanční pomoc. Gerta si uvědomovala, že jí budou zameškané roky chybět, že její budoucí spolužačky budou se svými znalostmi dál. Spala nejvýš pět hodin denně – v Osvětimi někdy nespali i několik nocí. Tady v táboře pomáhala v kuchyni, v prádelně

i na ošetřovně. Převazovala špatně hojící se rány, natírala mastí vředy. Nebála se, že by se mohla nakazit. Ve volných chvílích četla knihy, ty byly zatím jejím jediným zdrojem vědomostí. ...O patnáct let později dostane doktorka Gerta Schleimová své první ocenění za medicínu...

Čtvrté ruce patří nejstarší z přítomných žen. Válka jí vzala muže, o synovi nic neví. Ani ona už ve své zemi nemá domov. V této chvíli ještě netuší, že se jí podaří dostat se do Izraele. Že jednou půjde po ulici v Haifě a tam si všimne vojáka vystupujícího z auta. Bude to její syn; naposledy ho viděla, když mu bylo čtrnáct.

Páté ruce, to jsou ruce Leny. Na tu už dnes čeká nový příběh. Večer se seznámí se Simonem, později spolu požádají o vycestování do Palestiny. Tam začnou nový život v domě Simonova bratra, který stihnul odjet na začátku války. Postaví dům, zasadí strom a budou mít tři děti...

Deset rukou, pět příběhů. Až nám je budou vyprávět, poslouchejme pozorně, co nám říkají.

NÁVRAT

Adriana Vinterová, 14 let, Gymnázium,
OA a JŠ s PSJZ Hodonín – 2015

Návrat je slovo pro každého jiné,
Návrat domů je pro mě úleva každý den,
Návrat pro lidi, kteří byli v koncentračním táboře znamená strach, smutek,
bolest,
Návrat může být ta nejkrásnější věc na světě, ale také ta nejsmutnější věc
na světě.

Bolestivé vzpomínky na koncentrační tábor jsou ty nejhorší,
Oó, jak to bolí, když si vzpomenu, jak mě oddělili od maminky, od sestřičky,
Líto je mi po mamince, tatínkovi, sestřičce,
Eh, všechno mě trápí, ale mou rodinu už to nevrátí.
Samota je teď to, co mě svírá,
Těžký je život můj.

Sára Špinarová, 8. A, ZŠ a MŠ, Křižanov - 2014

Markéta Zemanová, 17 let: Dokumenty a ostnatý drát, Mendelovo gymnázium, Opava - 2014

A. Havlátová, B. Klapalová, 9. A, ZŠ a MŠ, Křižanov - 2014

Veronika Hrečinová: Montáž, 17 let, Gymnázium Sušice - 2015

Práce dětí prvního stupně, ZŠ, Praktická škola a Dětský domov, Brno, Vídeňská ulice - 2014

K. Fadyeyeva, 17 let: Stíny postav, VOŠ a SPŠ Volyně - 2014

Má smysl dnes připomínat oběti holocaustu? A proč? Myslíte si, že je pro nás důležité si připomínat všechny ty oběti?

Jan Tatýrek, 16 let, 4. A, Gymnázium Teplice – 2014

Holocaust, slovo, které může přinést spoustu pocitů, hlavně těch špatných pocitů, mezi něž patří úzkost, strach, nechut, soucit, bolest nebo lítost a k tomu ještě spousta dalších zde nejmenovaných. Holocaustu bylo věnováno tolik času, že se doteď neustále připomíná ve školách, na památnících, ale i o mezinárodních dnech a svátcích. Jakým je např. i den 27. leden, kdy byl Rudou armádou osvobozen koncentrační tábor Osvětim. Tento den má připomínat utrpení přibližně šesti milionů židovských obětí, 2 milionů Romů, 15 tisíc homosexuálů a milionů dalších nevinných obětí v době holocaustu za druhé světové války.

Myslím si, že holocaust byl něčím špatným, něčím, co zasáhlo celý svět, ale zároveň se kvůli vlně soucitu stal něčím, co sblíží lidi. Tak či onak holocaust nám bude neustále připomínat lidskou hloupost, za kterou zaplatili životy. Za takovou absurditu jako je dokonalá rasa nebo absolutní moc zaplatilo celkem 63 537 400 lidských životů, což jsou oběti druhé světové války, civilisti a oběti holocaustu dohromady.

Jsem rád za to, že si dodnes holocaust neustále připomínáme, a to proto, že si alespoň uvědomujeme, aby se něco tak strašného a nelidského už nikdy víc neopakovalo. I v dnešní době se ale najdou lidé, kteří ten Hitlerův názor nebo holocaust dokonce prosazují nebo se ho alespoň zastávají. Většinou jde ale o negramotné tupce, surovce a vyvrhly společnosti. Ti tu ale budou vždycky, budou přemýšlet v pozadí o tom, jaký by byl život, „lepší“?

I přese všechny špatné věci nás nakonec holocaust o něčem poučil. Nás jako celé lidstvo o tom, z jaké hloupé myšlenky může vyjít takovéhle zvrhlost. Násilí nakonec přece jenom k ničemu nevede a lidé se snad poučí ze svých chyb.

Během holocaustu spousta lidí ztratila rodinu, spousta zůstala sama, spousta zemřela, ale i přesto války ve světě neustále pokračují, rasismus neustále pokračuje, utlačování ba

i otroctví je někde stále legální. I z toho vyplývá lidská hloupost a přece, tím je náš druh originální...

Protože se zvládneme navzájem vyvraždit sami.

Sára Pajmová, 9. C, ZŠ Komenského náměstí,
Kralupy nad Vltavou - 2014

Návraty a Nenávraty

Zdeněk Riegel, 15 let, 9. B, ZŠ Litovel, Jungmannova, okr. Olomouc - 2015

Mé jméno je Dr. Henry Mowschen-son a chtěl bych vám povědět svůj příběh.

Na začátku okupace ČSR jsem se svou ženou uprchl do Palestiny a přidal se k Britské armádě, kde jsem sloužil jako vojenský lékař až do konce války a zachránil spousty životů.

Byl to den jako každý jiný a já neměl kromě převazování starých obvazů nic na práci. Už delší dobu se nic nedělo a z Evropy nám chodily zprávy, že se situace zlepšuje a spojenci začínají válku vyhrávat. Taky nebylo divu, když USA a SSSR sevřely Německo v kleštích a stále zvyšovaly tlak. Tady v Africe to už bylo vcelku taky klidné. Přesto se tu občas objevily malé skupinky těch, kteří věřili v „nadřazenost svého národa“ a snažili se dělat problémy. Teď se ale několik týdnů neukázali a vypadalo to, že válka už nebude mít moc dlouhého trvání. Takže jsme si mysleli, že to prostě vzdali a utekli se někam schovat, aby neskončili v zajetí.

Zrovna jsem skončil s ošetřováním jednoho vymknutého kotníku, když jsem velice blízko stanu uslyšel křik a střelbu. Rychle jsem sáhl po své pistoli na opasku, ale pak jsem s hrůzou zjistil, že zbraň i s pouzdrém tam není. Uvědomil jsem si, že jsem ji nechal na stole ve vedlejším stanu, když jsem pomáhal se stěhováním beden s municí. Rychle jsem přešel k vchodu do stanu a podíval se ven. Žádného nepřítele jsem naštěstí neviděl, ale viděl jsem, jak pár našich se běželo podívat, co se děje. Vyšel jsem tedy ze stanu a rychle jsem si doběhl do druhého stanu pro svoji zbraň. Naštěstí pořád ležela na stejném místě. Tak jsem ji popadl, pouzdro si narychlo připnul na opasek a do druhé ruky jsem chytl lékárničku. Vyběhl jsem ven a běžel se podívat, co se děje.

Náš tábor se totiž nacházel vedle jedné vyhořelé vesnice, kterou nejspíš zapálili fašisti, když se jim domorodci pokoušeli klást odpor. A právě za těmito ohořelými troskami se jich asi deset schovávalo. Stáli tam, pokřikovali urážky a stříleli po nás. Většina z nich

měla jen obyčejné pistole a u nikoho z nich jsem si ani nevšiml žádné vyšší důstojnické hodnosti, takže to nejspíš nebyl žádný útok, který by měl získat zpět oblast, ale jen zoufalý útok poblázněných fanatiků, kteří nemohli uvěřit, že „jejich velenárod“ by mohl prohrát válku.

V táboře nás bylo dvacet, takže jsme měli převahu dva na jednoho. Oddychl jsem si, když jsem si uvědomil, že nepředstavují velké riziko. Ale to mi jeden z nich hned vyvrátil, když prostřelil ani ne metr ode mě do plátka stanu díru. Okamžitě jsem skočil za bedny se zásobami a uvědomil si, jak jsem za pár týdnů nicnedělání zapomněl, že i když jsme v přesile, nejsme nesmrtelní ani nezranitelní.

A to mi potvrdil bolestný výkřik jednoho z našich vojáků, když ho střela zasáhla do nohy a on se skácel na zem. Rychle jsem k němu v podřepu přiběhl a všiml si, že je to Olson. Prohlédl jsem ránu. Střela ho zasáhla do lýtka, zhruba deset centimetrů pod kolenem. Už na první pohled jsem viděl, že z ní krev nestříká, ale jen vytéká. „Je to dobrý, kulka minula tepnu,“ říkal jsem mu, když jsem z lékárničky vytahoval obvaz. Kulka prošla skrz, takže nebylo nutné ji vytažovat. Začal jsem mu lýtko pevně obvazovat, aby se zamezilo krvácení a infekci.

Mezitím se několik z našich nepřátel skácelo na zem, byli buď mrtví, nebo v bezvědomí. Když jsem se ohlédl, uviděl jsem plukovníka Appletona, jak už dává dohromady útočný oddíl. Otočil jsem se zpátky na Olsona a zeptal se ho: „Můžeš chodit?“ Nejdřív se pokusil postavit, ale pak zakroutil hlavou. „Sám nejspíš daleko nedojdu.“ Pomohl jsem mu tedy vstát a poskytl mu oporu, aby nemusel přenášet váhu na zraněnou nohu. Společně jsme se vydali směrem k plukovníkovi.

„Takže, je vám to jasné?“ ukončil svůj stručný výklad plánu plukovník, když jsme se dostali k němu. „Mowschenso- ne,“ začal plukovník, „co se stalo?“

„Olsona trefili do nohy, ale není to nic vážného,“ odpověděl jsem mu.

„To je dobře,“ řekl plukovník, „protože potřebuju, abyste šel s námi, kdyby se někomu něco stalo.“

„Jistě pane,“ odvětil jsem. Věděl jsem, jak je brzké ošetření důležité a v přímém útoku byla daleko větší pravděpodobnost zranění.

Plán útoku byl jednoduchý – potichu se propíližit skrz vesnici a nepřítele překvapit ze zadu, jako lékař jsem měl jít poslední já. Všechno probíhalo dobře, ale pak jsem asi ve třetí čtvrtině cesty zakopl. A protože jsme byli blízko nepřátel, nechtěl jsem natropit hluk a snažil se dopadnout co nejtíšeji, což se mi povedlo. Naštěstí se mi podařilo vyhnout hliněným nádobám, které by udělaly pořádný hluk. Jak to tak vypadalo, nevšimli si toho ani naši, protože pokračovali dál beze mě. Vstal jsem ze země a chystal se, že je doženu, ale když jsem se otočil, uviděl jsem jen rychle se blížící pažbu pušky. Pak jsem omdlel a spadl na ty hliněné džbány.

Probudil jsem se o půl hodiny později ve svém stanu. Posadil jsem se, ale při tomto pohybu jsem měl pocit, že se mi rozletí hlava. Nejdřív mi nedocházelo, co se stalo, ale pak jsem si začal vzpomínat. Vyšel jsem ven ze stanu, kde zrovna stál plukovník Appleton.

„Á, naše šípková Růženka se už probudila,“ začal a měl očividně dobrou náladu, protože se nám podařilo porazit deset nepřátel a to jen s jedním průstřelem lýtka a zlomeným nosem. Já z toho zlomeného nosu až takovou radost neměl. Pak jsme se začali bavit o té akci a já se dozvěděl, že oni dostali stejný nápad a že nás nejspíš chtěli taky napadnout ze zadu. „Ale kdybyste neudělal takový hluk, pravděpodobně by prošli kolem nás bez povšimnutí a byly by ztráty i na naší straně,“ dodal na závěr Appleton.

Pár dalších týdnů poté se nic nedělo, ale 8. května roku 1945 jsme dostali zprávu z Evropy, na kterou do konce svého života nezapomenu: „Válka skončila, Německo kapitulovalo, můžete se vrátit domů.“

Dva dny poté pro nás přiletěl letecký transport, který nás odvezl do Londýna, kde nás oslavovali jako hrdiny. Lidé nás zbožňovali a my dostávali takovou

spoustu vyznamenání, že jsme pomalu ani nevěděli, které za co je. Dokonce mě anglická královna pasovala na OBE neboli Officer of the Order of the British Empire, což znamená důstojník řádu Britského impéria. V těch dnech jsme snad nemohli být šťastnější a já se svojí ženou Hanou jsme se těšili, až budeme zpátky doma v Šumperku a až znovu uvidím své rodiče a tři sestry.

Po příjezdu do Šumperka jsem zjistil, jak moc se město změnilo. Spousta domů byla poničená, měla opadané omítky a na několika z nich byla napsána protizidovská hesla nebo rudě přeškrtnuté šesticípé hvězdy. Když jsem přišel k našemu starému domu, zjistil jsem, že

na tom není o moc lépe, měl dokonce vybitá okna v horním patře. Zrovna kolem nás procházela naše sousedka paní Leštecká, která před nedávnem oslavila 60. narozeniny. Pozdravil jsem ji a zeptal se, co se stalo s domem.

„Ale, ani se neptejte,“ začala paní Leštecká, „Němci si tu z toho vašeho domu udělali služebnu a všechno poničili.“

„A kde je teda moje rodina?“ zeptal jsem se jí a začínal tušit, co se s nimi stalo.

„No, víte,“ řekla smutně a přišla o kousek blíž, „Němci je odvezli do Terezína.“ „A už se nevrátili,“ dodala se slzami v očích.

Ta slova mě uhodila jako bič. V tu chvíli jsem nebyl schopný nic říct a ani

se pohnout. Po chvilce začala plakat i moje žena a já se přidal k ní.

Hned druhý den ráno jsme se vydali na cestu zpátky do Londýna. Nemohl jsem v tom domě zůstat a ani v Šumperku. Všechno by mi totiž připomínalo osud mé rodiny. V Londýně jsme si se ženou koupili dům, ve kterém jsme dožili. Bez ní by byl můj život krátký, protože ona byla ta jediná věc, kvůli které jsem se nezastřelil.

Pomohl jsem vyhrát velkou válku, dostal mnoho vyznamenání a zachránil spousty životů. Ale přes to všechno jsem se necítil jako vítěz.

*(Inspirováno životem
Dr. Henryho Mowschensona)*

Anna Feřtová, 17 let, Karolína Vlčková, 16 let, SOŠ Drtinova, Praha 5 - 2015

Dobytek

Hana Kaspříková, 15 let, ZŠ Újezd u Brna – 2014

Jedno slovo a přesto tolik pocitů skrytých uvnitř. Nahnali je dohromady jako dobytek, řvali na ně jako na dobytek, dokonce je zbili jako nějaký dobytek, to, když někteří z nich nestačili nastolenému tempu. Vlak, ve kterém jeli namačkaní jeden vedle druhého, byl dokonce určený pro dobytek. Žádná pohodlná kupé nebo alespoň lavičky – v očích Němců představovali snad i méně, než ony tupé masy domestikovaných zvířat, jejich životy neměli o nic větší cenu, ne-li menší.

A oni to věděli.

Pár nešťastníků zemřelo již ve vozech, umačkáním nebo udušením. A protože ti, co nevěděli, přinejmenším tušili, našly se tisíce takových, co nevydrželi ten obraz smrti klepající na dveře a raději jí rovnou otevřeli dveře. Ze dvou cest si sebevrazi vybrali tu jednodušší; ale těžko říct, byla-li ta druhá správnou volbou.

Plíce přeživších se naplňovaly směsí dusivých výparů a pachu zvratků a výkalů – snad proto byli až vděční, když se dostali ven. Dýchali čerstvý vzduch, mhouřili oči před bodavým denním světlem a uhýbali pohledem před mrtvými těly.

Vojáci je nechali jen tak stát před nádražní budovou; vykřikovali rozkazy a hnali je dovnitř, svléknout se a pokračovat do sprch, ženy jiným směrem než muži. Nečekané překvapení, uvítané se zábleskem nadšení. Štěstí jim ale kalily obavy. Co se stalo? Proč najednou takový přepych? Vojáci je nechali na pochybách, o co se jedná, prý kdo by snášel ten příšerný smrad. Bez zbytečného protahování je nahnali dovnitř, dohlédli na to, aby si odložili oblečení, včetně všech cenností. „Pohlídáme vám je,“ usklíbalí se, ale výraz na jejich tvářích nedával žádný prostor pochybám, že je to naposledy, co vidí své hodinky po dědečkovi, nebo snubní prsteny.

Následně je ostříhali dohola, což jen přiživilo jejich obavy.

Obchodník si kousal nehty. Nemocný stařec pokašlával, podpírán synem. Rabín si mumlal modlitby.

Mezitím Židé přinucení vykonávat práce, které se hnusili i esesákům, odnášeli mrtvé do takzvané ošetrovny. Vojáci brali zraněné a nemocné stranou – kašlajícího starce synovi v podstatě vyrvali z náruče – ti také přišli do lazaretu. Jednoduchá bílá budova s namalovaným červeným křížem. Název musel vymyslet nějaký vtipálek z německých řad, zvážíme-li, co se nacházelo uvnitř. Nemocným se nedostalo zdravotní péče, místo toho je postavili do řady na okraj jámy s hořícími mrtvolami. Bang! Jediná rána do hlavy a těla bez života padala díry, kde se stejně jako jejich bratři a sestry obrátili v popel.

Nezranění, zdraví a prozatím živí nezůstali na místě dlouho. Do jejich budovy vtrhli strážníci, kteří je neurvalými výkřiky a hrubým násilím vyhnali zadním vchodem. Tentokrát nikdo necítil radost ze slunečních paprsků tancujících na kůži; jako by mohli, s dozorcí za zády řvoucími: „Rychleji! Rychleji!“

Ne všichni zvládli ostré tempo. Ně kterým nešťastníkům se těžko dýchalo. Obézní jedinci zaostávali a o co více schytávali ran ze strany dozorců, o to hůře zvládali celou situaci. Jeden z mužů se jednoduše složil, jinak se to nazvat nedalo. Usedl na zem a rozškytal se, po zaprášených baculatých tvářích mu stékaly slzy. Dozorce štěkal: „Vstaň! Zvedni se!“ ale ani výhružky nepřiměly dotyčného k činu. Výstřel a tiché žuchnutí, jak se tělo svalilo na stranu, se stalo jasným varováním pro kohokoliv, kdo by se chtěl o něco podobného pokusit. Nikdo to neměl v úmyslu, většina z nich příliš ochromena strachem, zoufale se snažila vydržet a hlavně neupadnout!

„Cesta do nebe“, říkali tomu Němci. Odbočit, vyběhnout schody a projít širokými dveřmi. Přímo do plynové komory. Namačkali se dovnitř, jeden vedle druhého do místnosti, která pojala celou jejich skupinu, to jest přes pět set duší. Jakmile poslední z nich vešel, dveře se zabouchly a někdo otočil klíčem. Pokud někomu z nich zbývala nějaká naděje, začínali ji ztrácet. Uvědomovali si, že ne, bohužel, nikdo z nich, co tu stáli, se nedožije konce dne. A uvědomění tohoto typu nikdy nejsou příjemná, jak by mohla, že ano?

Rabínovy modlitby nabraly naléhavosti.

Bez války, bez nenávisti německého vůdce k jejich rase, zemřeli by pokojně, v postelích a přirozenou smrtí. Obklopeni svými nejbližšími. Ještě ten den by se konal pohřeb se všemi náležitostmi, které k němu patří. Zpívaly by se modlitby a rabín by pronesl smuteční řeč. Poté by se průvod odebral k hrobu, zatímco by chazan přednášel žalmy. Jejich těla by byla omyta, oblečena do pohřebního šatu, jak velí židovská tradice, a řádně pohřbena. Ještě dlouho potom, co by je uložili do země, by jejich blízcí chodili navštěvovat náhrobky vztyčené nad jejich hroby.

Ale dnes ne. Všem tady je jim souzeno udusit se v místnosti tak malé, že těla s posledním výdechem neupadnou, ale zůstanou stát. Bláhové pokusy o zadržetí dechu byly sabotovány vlastním organismem – proto je tolik hnali? Aby uštvané plíce co nejvíce protestovaly?

Vynesou je ven, buď pohodí na zem, nebo zakopou do země. Nenajde se jeden jediný z německých SS, či jejich ukrajinských pomocníků, který by se zastavil a vyjádřil lítost, vzdal krátký hold manželům, sourozencům, synům, nebo dcerám.

Umřou společně, ale přesto sami.

Zaburácel motor a výfukové plyny vnikly do místnosti.

Návrat

Helena Němcová, 18 let, Gymnázium Na Sadech, Třeboň - 2015

Paprsky ranního slunce mě bodaly do tváře a vše kolem mne měnily na černé siluety. Přišel jsem blíže k místu, které jsem považoval za svůj domov. Z kdysi krásného domu zbyly už jen trosky a ruiny. Pouhá černá kostra. Nic nebylo jako dřív.

Podíval jsem se na místo, kde bývala zahrada a uviděl svého syna, jak si hraje na staré houpačce a směje se na celé kolo. Byl šťastný a na krátkou chvíli bylo celé místo zalité barvami. Stačilo, ale jen jedno mrknutí a vše bylo pryč. Kolem mě bylo zase vše černé a mrtvé. Popošel jsem dál, ani nevím proč. Čím déle jsem tam byl, tím více jsem trpěl. Padala na mě obrovská tíha. Prach a popel, který jsem zvrátil, ticho, které bylo příliš nepřírozené a umělé, ale hlavně vzpomínky na radostné chvíle, které jsou navždy minulostí.

Při dalším kroku mi zapraskalo pod nohama. Na zemi ležely ohořelé housle. Víím, že to není možné, ale přísahal bych, že jsem najednou slyšel hudbu. Stála přede mnou má sestra a hrála na housle, měla zavřené oči a usmívala se. Užívala si hru. Celá rodina seděla kolem ní a uchváceně poslouchala. Všichni jsme její malá vystoupení milovali. Přestala hrát, podívala se na mě a už se neusmívala.

„Proč si mě tam nechal?“

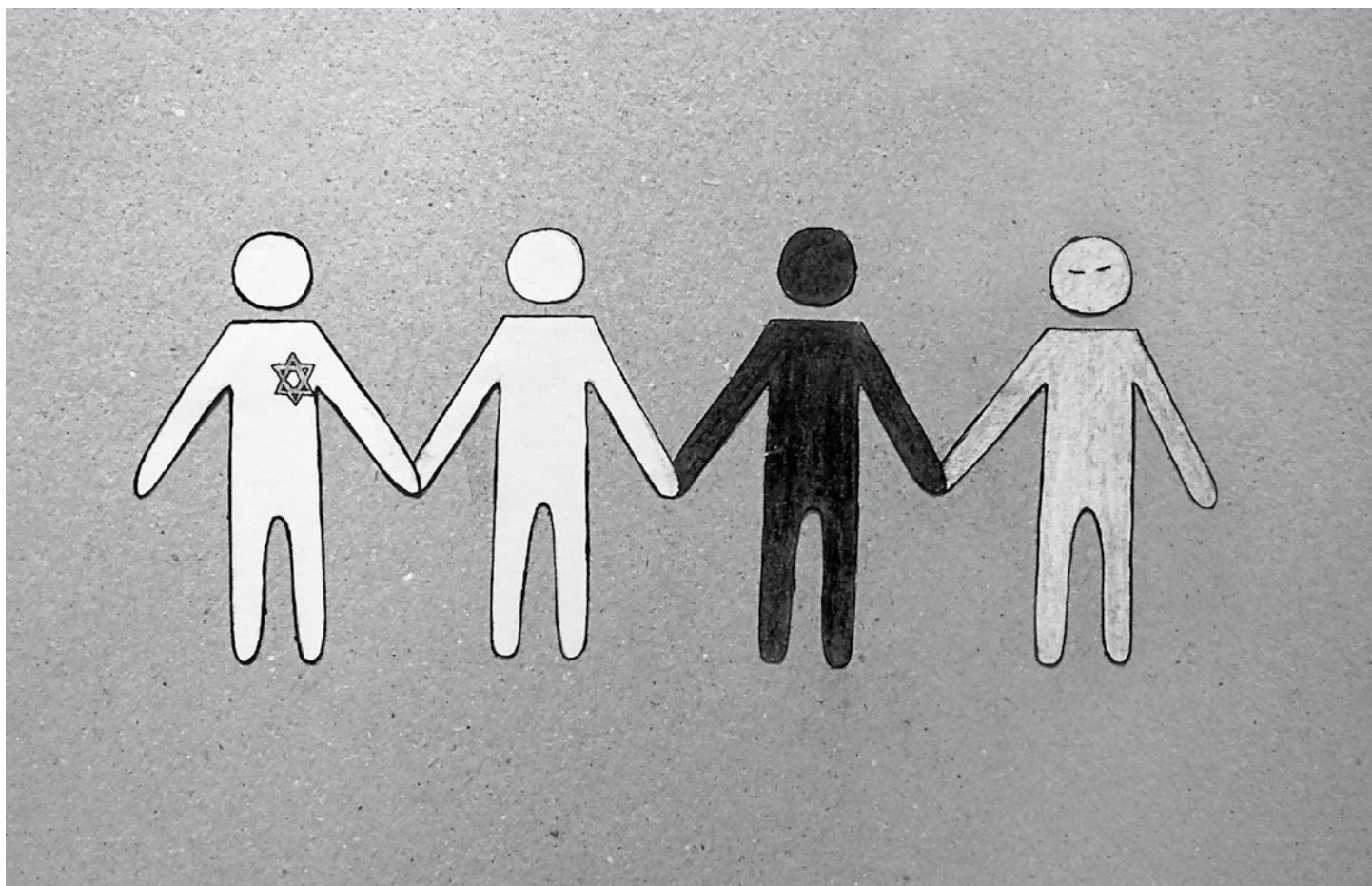
„Nemohl jsem tě zachránit.“

„Proč si mě tam nechal?“ Zavrtěl jsem hlavou a ona zmizela, ale já zůstal a mé slzy se mnou. Měla pravdu. Měl jsem

ji zachránit, měl jsem zachránit všechny. Nějak! Jakkoliv. Za to, že jsem je nezachránil a že jsem jako jediný přežil, jsem se nenáviděl.

Zamyšleně jsem se podíval do jediného přeživšího okna. Byla za ním kuchyně. Doména mé ženy. Ráda vařila, ale pečení, to pečení opravdu milovala. Díky ní to doma stále vonělo po cukru a vanilce. I nyní jsem ji viděl, jak vyndává z trouby čokoládové sušenky. Měla na sobě zástěru, kterou jsem ji koupil k našemu prvnímu výročí. Používala ji tak často, až byla samý flek a díra, ale jinou nechtěla. Tvrdila, že ji miluje. Prý díky mně. Zlaté vlasy jí lemovaly láskyplnou tvář a já se do ní znovu zamiloval, tak jako pokaždé, když jsem ji viděl. Den co den. Nemrkal jsem, nehýbal jsem se. Nechtěl jsem, aby zmizela tak jako ostatní. Ale jako vše dobré v mém životě, i ona zmizela.

Tyhle barvitě vzpomínky mi v místě, kde jsem míval tlukoucí srdce, rozdmýchávaly radost. O to větší byla propast v mém hrudníku, když vše opět zmizelo. Při každém mrtvém milovaném mi zemřela část srdce. I ten nejmenší kousek mi pomáhal přežít hrůzy války, ale až pohled na mrtvý domov mě uvnitř zabil docela. Zhrotil jsem se do mokrého a usedlého popela a brečel. Nebyl to sofistikovaný pláč, ale špinavý surový brek a nářek umírajícího zvířete. Bylo to kvílení všech umírajících a trpících.

Tereza Chocholoušková, 17 let: 4 postavy, VOŠ a SPŠ Volyně - 2014

JESSIE OWENS: Smutný příběh rovnosti

Adéla Procházková,
14 let, ZŠ Radotín - 2014

Roku 1936, kdy byl u moci Adolf Hitler a již ve vyšší míře platily Norimberské zákony o nadřazenosti árijské rasy, se v Německu konaly letní olympijské hry. Nyní již v nacistické republice platila netolerance a podřadnost jiné rasy a černoši, Židé i Slované byli považováni za „podlidi“. Proto měla být tato olympiáda velkou propagací nacismu. Avšak tento Hitlerův úmysl ukázat lidem, že árijci jsou něčím víc, byl zhačen mladým černošským atletem Jessiem Owensem. Všichni se mu smáli a německé noviny ho přirovnávaly k opici – pouze však jen do té doby, než drtivě zvítězil ve sprintu na 100 a 200 metrů. Další disciplínou byl skok do dálky, kdy Owens dvakrát přešlápl. Přišel k němu však německý atlet Karl Ludwik Long a poradil mu, jak si zlepšit techniku. Po radě čestného německého atleta získal Owens své další zlato a zakrátko vyhrál i první místo ve štafeti. Hitler neuvěřitelně zuřil, protože jeho ideály o proklamaci nadřazenosti árijské rasy byly v troskách. Dokonce se nezúčastnil předávání medailí jen proto, aby nemusel Jessiemu Owensovi podat ruku.

Po příjezdu domů do USA však stále musel spát a jíst pouze v hotelech pro černé a nikde ho nechtěli zaměstnat, jen kvůli barvě pleti. Čest, kterou udělal svému domovu, byla náležitě oceněna až po roce 1970, kdy byl odměněn medailí Svobody a cenou Živá legenda.

Tento neuvěřitelný příběh je symbolem obrovského triumfu i nad někým, jako byl Adolf Hitler. Jessie Owens svým způsobem zesměšnil a potvrdil naprostou nesmyslnost rasových zákonů a jiných předsudků, které jsou bohužel dodnes častým problémem. I přesto, že tomu není ani celé století od zavraždění šesti milionů nevinných lidí jen proto, že měli židovský původ, jinou barvu pleti či vyznávali jiné ideologie a náboženství, se stále setkáváme

Tereza Košťálová,
9. C, ZŠ Komenského náměstí, Kralupy nad Vltavou - 2014

s netolerancí i v současném světě. Mnoho lidí má předsudky k lidem jiných národností nebo lidem jiné barvy pleti a trpí rasismem či xenofobií. Tuto skutečnost lze jen stěží pochopit, protože všichni jsme lidé a rozdělovat se podle barvy pleti nebo vyznávání jiného náboženství je naprosto zbytečné a zavrženíhodné, což znovu a znovu dokazuje výše uvedený příběh černošského atleta. Záleží na jedinci jaký je, nikoliv jak vypadá.

Oběti holocaustu zemřely zoufalou a ponižující smrtí. Tito lidé zemřeli jen proto, že měli v rodném listu napsáno slovo JUDE a toto náboženství nemuseli ani vyznávat – sami to mnohdy nevěděli. Židovské děti, které ani neměly

možnost pořádně žít a rozhodnout se, co chtějí a nechtějí, aniž by věděly, co si myslet, byly bez okolků poslány do plynových komor. Proč? Jen proto, že byly židovského původu. Proto si jejich oběti musíme připomínat. Nejen jako uctění jejich smutné památky, ale především proto, že budoucí generace musí vědět, co se tehdy stalo, a pokud se bude schylovat k něčemu podobnému, bude schopna tomu zabránit. Každý rok si musíme připomenout jejich oběť, aby nezemřeli v zapomnění, a především aby nezemřeli zbytečně. Lidstvo se musí poučit ze svých chyb, jinak zničí nejen sebe, ale vše živé na této planetě, jež nám dala život a my s ním zacházíme velice nevděčně a přezíravě.

ILSE WEBER – ODVAHA UMĚLCE

11. LEDEN 1903, VÍTKOVICE – 6. ŘÍJEN 1944, OSVĚTIM - BŘEZINKA

ŽIDÉ

NEMÁME NIKDE DOMOV,
NENACHÁZÍME KLID.
MUSÍME STÁLE DÁL
PUTOVAT, ŠTVÁT SE, JÍT.

—
BEZBRANNÍ, VYVRŽENÍ,
ONĚMLÍ ZÁRMUTKEM,
NIKDE KLID, POVZBUZENÍ...
PROČ, BOŽE, PROČPAK JEN?

Pocházela z neortodoxní židovské rodiny.

Německy píšící autorka literatury pro mládež. Básnířka a skladatelka. Učitelka hry na mandolinu a kytaru.

1936

„Hanuš: Mami, jsme Němci nebo Češi?

Já: Jsme Židé.

Hanuš: Ano, ale jací Židé – čeští, nebo němečtí?

Já: Jsme českoslovenští Židé“

1937 „Ano, náš prezident zemřel. Byl to člověk, který odešel nám všem, zejména nám Židům. Byl spravedlivý, dobrý a veliký. Milovali jsme ho skutečně jako otce. Smutek v naší zemi je pro ty, co tu nežijí, nepředstavitelný.“

1938 Dlouhá léta se přátelila s Lilian von Löwenadler, díky které zachránila svého staršího syna Hanuše v rámci akce Nicholase Wintona.

1942 Ilse se synem Tomíkem deportovali do Terezína, Ilse zde ošetřuje nemocné děti.

„S odvoláním na předcházející korespondenci, týkající se paní Ilse Weberové, Vás tímto žádám, abyste sdělili paní Löwenadlerové, Strandvägen 19, Stockholm, která má v péči syna paní Weberové, že paní Weberová je v Terezíně, kde pracuje jako ošetřovatelka v jedné dětské nemocnici.“

„Uvědom si však, Hanušku, že dívat se a dívat se není totéž. Když se dva lidé dívají na moře, každý z nich vidí něco jiného. Zatímco jeden vidí jen velkou vodu, druhý pozoruje různé tvary vln, jak se ta pěna leskne a třpytí, v dále sleduje bílou plachetnici a mnoho jiných věcí.“

„Včera přišel Tvůj druhý neúplný sešit, a tak bych Ti ráda dnes okamžitě odpověděla. Stále ještě stůňu, ale Tvé dopisy jsou pro mne lepším lékem než ten, který mi dává doktor, můj malý“ Jen kdybys tak nečmáral!“

„Podle toho, co mi teta napsala, jsi nyní u cizích lidí. Neznám je, od nich je však velice hezké, že se o Tebe starají-to by mnoho lidí neudělalo. Musíš jim být vděčný, Hanuši, tak vděčný, jak to jen desetiletý chlapec dokáže.“

„Pak jsme zpívali při gramofonu. Zpíváme hlavně hebrejsky – to jsou opravdu krásné písně!“

„Lékař zase cvičí s jinými dětmi, které mají rády gymnastiku. Já je učím písním, především hebrejsky.“

1944 Ilse dobrovolně nastupuje do transportu, aby neopustila mladšího syna Tomíka (pojmenován po T.G. Masarykovi). Oba jsou zavražděni v Osvětimi.

V Terezíně stále tvořila. Básně ukryl její muž v terezínském ghettu a po válce je opět vyzvedl. Dopisy od Ilse byly nalezeny ve Velké Británii.

Když se opět sešel Hanuš s otcem, tak už neuměl česky.

Dům u Šraněk, Jeremenkova 13, Ostrava – Vítkovice

WEBER, Ilse. Kdy skončí naše utrpení: dopisy (1933–1944) a básně z Terezína. Vyd. 1. Překlad Zlata Kufnerová. Praha: Academia, 2012, 377 s. Paměť (Academia)
Ilse Weberová (rozená Herrlingerová): spisovatelka. [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://ostrava-vitkovice.eu/osobnosti-vitkovice/ilse-weberova.php>

David Krop: Ilse Weber – Odvaha umělce (poster)

3. ročník, AHOL – Střední odborná škola, obor Pedagogické lyceum, Ostrava-Vítkovice - 2013

Eliška Pavlisová, 17 let: Ruce, Gymnázium a SPŠ, Duchcov - 2015

Miloslav Lašek, 17 let: Fotomontáž, Gymnázium, Sušice - 2015